סיי קיד סעיף ה: ג ז מייי שם הלכה ט סמג שם טוש"ע א"ח סי היו לויי שם האל יה סמון מוש"ע א"ח סימן רצד סעיף א:

נב ט מיי שם הלי ט סמג שם טוש"ע א"ח סימו

רבינו חננאל

הני עשרים וארבע דתעניתא כנגד מי אמר ר׳ חלבו כנגד כ״ד רננות שאמר שלמה בשעה שהכניס ארון לבית קדשי המדשים ירושלמי כ״ד הקדשים. ירושימי: כ״ד תעניות כנגד כ״ד פעמים שכתוב בפרשת שלמה רנה תפלה תחנה. מאי מעין שמונה עשרה רב אמר מעין כל ברכה וברכה. דעה בינה והשכל בא״י חונן . הדעת, והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, בא״י הרוצה בתשובה, מחל לנו מלכנו כי פשענו בא״י חנון המרבה לסלוח, גואלנו מהרה למען . שמך בא"י גואל ישראל, והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו בא"י רופא חולי השנים, וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ בא"י מקבץ כנפות הארץ בא"י מקבץ נדהי עמו ישראל, מלוך עלינו אתה ה' לבדך בחסד וברחמים וצדקנו במשפט בא"י מלך אוהב צדקה י ומשפט. את המינים ואת מל'[כות] זדון במהרה תעקר תשבר ותמגר ותכניע שובר אויבים ומכניע זדים. ועל כל הבוטחים בך יהמו רחמיך ושים חלקנו עמהם בא"י משעז ומרחת בא"י משען ומבטח לצדיקים. בנה ירושלים במהרה וכסא דוד לתוכה תכין בא"י בונה ירושלים. את צמח דוד עבדך תצמיח והושיענו בא"י מצמיח קרן ישועה. קבל ברחמים את תפילתינו בא"י שומע תפלה. ויאמר שלש אחרונות כתקנן. **ושמוא**ל אמר הביננו. פי׳ אומר שלש ברכות הראשונות פרש בוכות הואשונות כתקנן ומתחיל הביננו, הביננו ה' אלקינו לדעת דרכיך, מול לבבינו לשוב ליראתך, סלח ה׳ לנו להיות גאולים, רחקנו ממצוקים ודשננו בנאות ארצך, ועל הרשעים תניף ידך, י. וצדיהים ישמחו בכניז עירד וצויקים ישמוו בבנין עיון ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת גר לבן ישי משיחך, טרם נקרא תענה בא״י שומע תפלה [ושלש אחרונות כתקנן]. ירושלמי: אית תנא תני שבע מעין י״ח, ואית תנא תני י״ח מעין י״ח, מאן דתני זיין מעין י״ח מסייע ליה . לשמואל, ג' ראשונות וג' אחרונות הרי שש. והביננו ברכה אחרת שחתם בה בו כו אחות שחונם בה בא"י שומע תפלה הרי ז' מעין י"ח, מאן דתני י"ח מעין י"ח מסייע ליה לרב דאמר חתימה מעין כל . ברכה וברכה כאשר פירשנו

והשקיף. משב לזכור אותה. לשון סוכה כדמתרגמינן וישקף ואסתכי לייבו עלה אביי אמאן דמצלי הביננו. והכי קי"ל ויש ספרים דמסיק ה"מ במתח חבל בדרך שרי כדמשמע במכילתין (א)

כולה מתפלל אדם י״ח חוץ ממולאי יה"כ מפני טורח לבור מפני התענית וי"א שמתפללים י"ח שלימות מפני של"ל הבדלה בחונן הדעת ותימה אמאי לא פריך ונכללה בהביננו וי"ל דלא דמי דהתם כל השנה כולה מתפלל י"ח ואין לנו להקשות ונכללה מכלל כדי לשנות המנהג של כל השנה אבל הכא שכל השנה מתפלל הביננו פריך שפיר למה לי לשנות המנהג בשביל אתה חוננתנו ונכללה בהביננו: מפני שיכול לאומרה בשו"ת. כדאמר [לקמן לא.] (עו"ג

דף ח) שואל אדם לרכיו בשו"ת ודוקא לרכיו כגון שיש לו חולה בתוך ביתו או שלריך שדהו מים דהוא מעין תפלה וכן שאלה אבל הזכרה והבדלה ושאר שבחים אסור שאינה מעין שו"ת ונראה שכל האומר ברוך אתה ה' שו"ת אחר שסיים דברי תחנונים מיושב מגונה כדאמרי' (מגילה דף יח.) מכאן ואילך אסור לספר בשבחו של מקום כלומר להוסיף ברכות על אלו ואפילו אם בא להתפלל שמנה עשרה עוד פעם אחרת אסור שנראה כמוסיף על הברכות והא דאמר לעיל (דף כא.) ולואי שיתפלל אדם כל היום (כ) היינו דוקא ספק התפלל אבל ודאי אוקמינן לעיל שפוסק אפי׳ באמצע ברכה כשמואל בפרק מי שמתו (שם) ומה ששליח לבור שונה בהן היינו להוליא רבים ידי חובתן ומה שמתפלל בלחש היינו כדי להסדיר תפלחו כדמוקמינן בפרק

בתרא דר"ה (דף לד:):

גני רבי יוסי וכו':

דבבללה בהביננו. והא דאמרינן בפ"ק דנדה (דף ח:) כל השנה

והשקיף בה שתים ושלש שעות ולא העלוהו אמאי לא העלוהו והאמר רב יהודה אמר רב מעה בכל הברכות כלן אין מעלין אותו בברכת הצדוקים מעלין אותו חיישינן שמא מין הוא שאני שמואל הקמן דאיהו תקנה וניחוש דלמא הדר ביה אמר אביי גמירי מבא לא הוי בישא ולא והכתיב יובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ההוא רשע מעיקרו אבל צדיק מעיקרו לא ולא והא יהנן אל תאמין בעצמך עד יום מותך שהרי סיוחנן כ"ג שמש בכהונה גדולה שמנים שנה ולבסוף נעשה צדוקי יאמר אביי הוא ינאי הוא יוחנן רבא אמר ינאי לחוד ויוחנז לחוד ינאי רשע מעיקרו ויוחנן צדיק מעיקרו הניחא לאביי אלא לרבא קשיא אמר צדיק מעיקרו נמי דלמא הדר ביה אי הכי אמאי לא אסקוהו שאני שמואל הקטן דאתחיל בה דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי יהושע בן לוי בלא שנו אלא שלא התחיל בה אבל התחיל בה גומרה: הני שבע דשבתא כנגד מי א"ר חלפתא בן שאול כנגד שבעה קולות שאמר דוד על המים הני תשע דר"ה כנגד מי א"ר יצחק . דמן קרטיגנין כנגד תשעה אזכרות שאמרה חנה בתפלתה דאמר מר סבראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה הני עשרים וארבע דתעניתא כנגד מי א"ר חלבו כנגד כ"ד רננות ∞שאמר שלמה בשעה שהכנים ארון לבית קדשי הקדשים אי הכי כל יומא נמי נמרינהו אימת אמרינהו שלמה ביומא דרחמי אנן

נמי ביומא דרחמי אמרי להו: רבי יהושע

אומר מעין שמנה עשרה: מאי מעין שמנה עשרה רב אמר מעין כל ברכה וברכה ושמואל אמר יהביננו ה' אלהינו לדעת דרכיך ומול את לכבנו ליראתך ותסלח לנו להיות גאולים ורחקנו ממכאובינו ודשננו בנאות ארצך ונפוצותינו מארבע תקבץ והתועים על דעתך ישפטו ועל הרשעים תניף ידיך וישמחו צִדיקים בבנין עירך ובתקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובערִיכת, גר לבן ישי משיחך מרם נקרא וא אתה תענה ברוך אתה ה' שומע תפלה סליים עלה אביי אמאן דמצלי הבינגו אמר רב נחמן אמר שמואל יכל השנה כולה מתפלל אדם הביננו חוץ ממוצאי שבת וממוצאי ימים טובים מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת מתקיף לה רבה בר שמואל ונימרה ברכה

רביעית בפני עצמה מי לא תנן "ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה ר' אליעזר אומר בהודאה ®אטו כל השנה כולה מי עבדיגן כר' עקיבא דהשתא גמי געביד כל השנה כולה מאי מעמא לא עבדינן כר"ע תמני סרי תקון תשסרי לא תקון הכא נמי שבע תקון תמני לא תקון מתקיף לה מָר זומרא וִנכללה מִכָּלל הביננו ה' אלהינו המבדיל בין קדש לחול קשִיא: אמר רב ביבי בר אביי -כל השנה כולה מתפלל אדם הביננו חוץ מימות הגשמים מפני שצריך לומר שאלה בברכת השנים מתקיף לה מר זומרא ונכללה מכלל ודשננו בנאות ארצך ותן של וממר אתי לאמרודי אי הכי הבדלה בחונן הדעת גמי אתי לאטרודי אמרי התם כיון דאתיא בתחלת צלותא לא מטריד הכא כיון דאָתיא באמצע צלותא מטריד מתקיף לה רב אשי ונימרה בשומע תפלה דא"ר תנחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה בברכת השנים אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה גשמים והבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכום מעה שאני: גופא א"ר תנחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה בברכת השנים אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה והבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכום מיתיבי שמעה יולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה יבברכת השנים מחזירין אותו והבדלה ייבחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכום ל"ק הא ביחיד הא בצבור בצבור מ"ם לא משום דשמעה משליח צבור אי הכי האי מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה מפני ששומע משליח צבור מיבעי ליה אלא אידי ואידי ביחיד ול"ק "הא דאדכר קודם שומע תפלה

(בראשית יט): רשע מעיקרו. ושב מרשעתו פעמים שחוזר ונעשה רשע: הוא ינאי. ששנינו בקידושין (פ"ג דף סו.) שהרג חכמי ישראל: ינחי רשע מעיקרו. ונעשה לדיק וחזר לרשעתו: דחחחיל כה.

התחיל לאומרה וטעה באמלעיתה: לא שנו. הא דאמר רב יהודה מעלין אותו: שבעה קולות. במזמור קול ה' על המים (תהלים כט): שאמרה חנה. בפרשת עלך לבי (ש״א ב): כ״ד רננות. בפרשת ויעמוד שלמה (מלכים א ח) רנה תפלה תחנה כלהון כ"ד איכא: ביומה דרחמי. שהולרך לבקש רחמים שדבקו שערים זה בזה ולא היו מניחין להכנים ארון לבית קדשי הקדשים כדאמרי׳ במועד קטן (דף ט.): מעין כל ברכה. אומר בקולר ומברך על כל אחת ואחת: הביננו. ואינו מברך אלא שומע תפלה בכל הברכות שבין שלש ראשונות לשלש אחרונות. הביננו כנגד אתה חונו ומול את לבבנו כנגד השיבנו לסלוח לנו כנגד סלח לנו להיות גאולים כנגד גאולה וכן כולם: בנאום ארלך. לשון נוה כמו בנאות דשא ירבילני (תהלים כג) והוא כנגד ברכת השנים: והמועים על דעתך. העוברים על דבריך: ישפטו. כנגד לדקה ומשפט. לשון אחר והתועים במשפט על דעתך ישפטו השיבם ללמדם לשפוט כדבריך וכן עיקר נראה לי וכן בה"ג: לייט עלה אביי. לפי שמדלג הברכות וכוללן בברכה אחת: כל השנה מי עבדינן כרבי עקיבא. כלומר כשאנו מתפללין י״ח שלמות מי עבדינן כר' עקיבא לומר ברכה רביעית בפני עלמה דהשתא כשמתפללין הביננו נעביד כותיה: שבע סקון. שלש ראשונות ושלש אחרונות והביננו: ונכללה. להבדלה: מכלל. בתוך הביננו כדרך שהוא כוללה בחונן הדעת ויאמר הביננו ה' אלהינו המבדיל בין קדש לחול לדעת דרכיך: לחטרודי. לטעות: בתחלת. התפלה יכול אדם לכוין דעתו יותר מן האמלע: גכורות גשמים. הזכרה בעלמא היא לפיכך מחזירין אותו שאינה תפלה שיכול לאומרה בשומע תפלה: ביחיד. מחזירין אותו: בלבור. יחיד המתפלל עם הלבור: דחדכר קודם ש"ת. חין מחזירין אותו שיכול לאומרה בשומע תפלה:

ל) [אבות פ"ב מ"ד],ב) ניומא ע.], ג) ל"ל ואמר, ל) [יומו פ], גל כיל ומנות, ד) [ר"ה יא. יבמות סד:], ס) [שבת ל. מ"ק ט. סנהדרין קו:], ו) [קדושין לג: וש"נן, ז) לקמן לג. נדה מ., ח) [לקמן לג:ן, ע) תוספתה פ"ג הי"ג לעיל כו: להמו לג. תענית ג:.

תורה אור השלם

ו. ובשוב צדיק מצדקתו וּרְשׁוּב צַּוֹּיִלְ מִצְּוֹ וְּוֹנוֹ וְעָשָׁה עָנֻל בְּכֹל הַתּוֹעֲבוֹת תָהְי בְּל צִדְּלְתָיוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא תִזְּכַרְנָה בְּמַעֲלוֹ אֲשֶׁר לֹא תִזְּכַרְנָה בְּמַעֲלוֹ אֲשֶׁר מָעַל וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּם יָמוּת: יחזקאל יח כד

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה לייט וכו' (ח) תום: דיה ניים וכר: במכילחין, נ״ב לעיל בפ״ק דף ג׳ וע״ש במום׳ בד״ה היה לך: (3) ד״ה מפני וכרי היינו דווקא בספק התפלל אול מכל אומים: בוודאי התפלל אוקמין:

הגהות הגר"א

מרם נקרא אתה תענה. נ"ב כי אתה עונה בכל כו'. רי"ף ורא"ם ועיין רמצ"ם:

מוסף רש"י

גמירי. מסורת מאצותינו (פסחים נב:) מסורת כידי השנה נפקדה שרה רחל וחנה. כא זכרונס לטובה ונגור עליהס הריון (ר״ה יא. וכעי״ז יבמות דו:). כ״ד רננות. רנה מפלה מחנה כמונים נמפלח שלמה עד כ"ד, וי"ח כ"ד נרכות דמענית, ולח נהירח (שבת ר.). אומרה ברכה רביעית בחונן הדעת (נדה ח.).

רבינו ניסים

הני כ״ד דתעניתא כנגד מי אמר ר' חלבו כנגד כ"ד רננות שאמר שלמה. הא ונות שאמו שלמה. הא מילתא פרשוה בתלמוד ארץ ישראל בפירקין ובפרק ב׳ דתענית (הלכה ב) ר׳ חלבו ור׳ שמואל כנגד כ״ד פעמים רנה תפלה תחנה בית השלחין (מועד קטן דף ט) ובפרק כל ישראל יש להם חלק (דף קד) בשעה שבנה שלמה את בית המקדש

למעלה. וסוגיא דשמעתא כשמואל והטא, מיהו חזינן דנהגו לצלויי כי הא דרב בתפלת המנחה בעידנא דממהרי, ולא חזינן רבנן קשישאי דהוו מחו בידייהו, ש"מ דהלכתא כותיה דרב. לייט עלה אביי אמאן דמצלי הביננו. ראש"ג
דלייט אביי אמאן דמצלי הביננו, יש מי שאומר לכל מאן דשפר ליה, אבל מאן דטריד או בדרך לא לייט אביי. אמר ר" תנחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר במשה בתחיית המתים וכר". ירושלמי: אמר ר" זעירא בשם
ר" חנינא, היה עומד בגשם והזכיר של טל אין מחזירין אותו, בטל והזכיר של גשם מחזירין אותו, והתניא בטל וברוחות לא אירבו הממים להזכיר ואם בא להזכיר, לא דאמי ההוא דמיקל לההוא דלא מצלי ולא מיקל, בגשם
והזכיר של טל אין מחזירין אותו, והתניא אם לא שאל בברכת השנים או שלא אמר גבורות גשמים מחזירין אותו, בהוא דלא אים מחזירין אותו, והתניא אם לא שאל בברכת השנים או שלא אמר גבורות גשמים מחזירין אותו, בהוא דלא אידכר לא טל ולא מטר.